

MÄNTTÄ-VILPPULAN KAUPUNGINVALTUUSTOLLE

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2018

1. Tarkastuslautakunta

Tarkastuslautakuntaan kuuluvat puheenjohtajana Pertti Timonen, varapuheenjohtajana Tauno Mäkelä ja jäseninä Riina Korhonen, Kyllikki Lahtinen ja Sari Päivärinta. Heidän henkilökohtaiset varajäsenensä ovat samassa järjestyksessä Antti Kilpi, Mikko Kivilahti, Timo Hakala, Mirja Pirttijärvi ja Sari Suoranta.

Lautakunta on järjestänyt toimintansa hyväksymänsä nelivuotisen toimintasuunnitelman ja vuosittaisen työohjelman pohjalta. Lautakunta on kokouksissaan kuullut kaupungin toiminnallisissa ja taloudellisissa asioissa johtavia viranhaltijoita ja eri toimialojen esimiehiä. Lisäksi on kuultu kaupungin tytäryhtiöiden toimitusjohtajia.

Hallituksen antaman toimintakertomuksen perusteella ja muutoinkin on koko kaupungin osalta seurattu valtuuston asettamia tavoitteita ja niiden toteutumista. Tarkastuslautakunta on laatinut tämän arviointikertomuksen kuntalain 121 §:n nojalla ja antaa vuodelta 2018 kaupungin toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisesta seuraavan arvion.

Valtuusto päättää kuntakonsernin toiminnan ja talouden keskeisistä tavoitteista sekä konserniohjauksen periaatteista. Kuntakonsernin tuloksellisen toiminnan kannalta on tärkeätä, että konsernin johto eli kaupunginhallitus ja kaupunginjohtaja seuraavat ja ohjaavat tytäryhtiöiden toimintaa ja toiminnan tuloksia. Kaupunginhallituksen tehtävä on valvoa, että konsernissa niin kaupungin kuin konserniin kuuluvien yhteisöjen toimintaperiaatteet ja menettelytavat ovat keskenään mahdollisimman yhtenäiset. Kaupunginhallitus antaa toimintakertomuksessa selonteon kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisen lisäksi myös konsernivalvonnan järjestämisestä.

2. Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

2.1. Toiminnalliset tavoitteet palvelualueittain

Kaupunginvaltuusto on kokouksessaan 15.12.2014 hyväksynyt sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet. Kaupunginhallitus on 7.12.2015 hyväksynyt perusteiden mukaiset sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeet. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan käytännön toimivuuteen tulee edelleen kiinnittää huomiota. Konserniohjeista on päätetty vuonna 2017.

2.1.1. Konsernipalvelut

Konsernipalvelujen vastuualueelle kuuluvat kaupungin yleishallinto, hallintopalvelut, henkilöstöpalvelut, talouspalvelut, tietohallintopalvelut, työllisyys- ja maahanmuuttopalvelut ja joukkoliikenne. Konsernipalvelut kokonaisuudessaan pysyivät nettomenojen osalta talousarviossa, mutta yleishallinnon osalta nettomenot ylittyivät 425 000 eurolla. Ylitys peruste on tulojen alituksessa ja menojen ylityksessä. Näiden osalta tulee saada tarkemmat selvitykset.

2.1.2 Sosiaali- ja terveyspalvelut

Sosiaali- ja terveyspalveluiden nettomenot ylittyivät alkuperäisestä talousarviosta 453 000 eurolla.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistavassa ja tuottamisessa tapahtui vuoden 2016 aikana muutos niin, että Pihlajalinna-ryhmittymän kanssa on solmittu 15 vuoden palvelusopimus. Palvelujen tuottamisessa ja hankinnassa on päästy vakaaseen tilaan ja myös toimitilojen tarkoituksenmukaiseen uudelleen järjestelyyn niin, että perusterveydenhuollon ja sosiaalipalvelujen tarjonta voidaan kaikissa oloissa mitoittaa siten, että turvataan palvelujen riittävä laatutaso ja saatavuus. Tavoitteena tulee olla palvelutason säilyttämisen ohella kustannustason alentaminen vastaamaan Pirkanmaan keskitasoa. Ulkoistettujen sopimukseen perustuvien palvelujen laajuuden osalta on ilmennyt tulkinnassa näkemyseroja tilaajakuntien ja toisaalta palvelujen tuottajatahon kesken. Luonnollisesti vähimmäisvaatimuksena on, että palvelut tuotetaan hyväksytyn palvelusopimuksen mukaisesti.

Vuodesta 2015 alkaen Mänttä-Vilppulan kaupunki ja Juupajoen kunta ovat muodostaneet sosiaali- ja terveyspalvelujen osalta kuntalain mukaisen yhteistoiminta-alueen. Juupajoki siirtyi vuoden 2018 alusta Mänttä-Vilppulan sopimuksen piiriin.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen palvelusopimuksen toteutumista seuraa kuntien yhteinen ohjausryhmä. Ohjausryhmä on kokoontunut neljä kertaa vuodessa. Ohjausryhmällä on erittäin tärkeä tehtävä valvoa ja seurata kuntien palvelutoimintojen ja rahankäytön osalta ylivoimaisesti suurimman palvelualueen toteutumista. Tarkastuslautakunta kannustaa ohjausryhmää aktiiviseen ja kriittiseen toimintaan ja kehittämään jatkossa myös palvelujen laadun ja määrän seurantamenetelmiä sekä toimimaan viranomaisvalvonnan tukena.

Tarkastuslautakunta korostaa soten osalta sopimushallinnan ja sopimusvalvonnan tehostamisen tarvetta.

2.1.3. Sivistyspalvelut

Sivistyspalvelujen nettokustannukset alittuivat talousarviosta 538 000 eurolla.

Sivistystoimen vastuualueella varhaiskasvatuksessa on Miinanhelmen päiväkodin valmistuminen lisännyt lasten päivähoidon suosiota huomattavasti. Vaikka perhepäivähoidon osuus on pienentynyt, on päivähoidon kokonaismäärä hoitopäivissä laskien kasvanut edellisestä vuodesta lähes 15 %. Varhaiskasvatuksessa on lisäksi kehitetty toimintaa ja toiminnan johtamista toimintavuoden aikana. Tilapäishoidon mahdollisuuksia ei ole aivan tavoitteen mukaisesti markkinoitu.

Esiopetuksen oppilasmäärä kasvoi hieman vuonna 2018.

Maahanmuuttajataustaisia oppilaita on ollut viime vuosina kaupungissa varsin paljon. Heille on järjestetty valmistavaa opetusta ja kaikki valmistavan opetuksen oppilaat on integroitu perusopetukseen.

Perusopetuksen koko oppilasmäärä on vähentynyt 35 oppilaalla ja ennusteiden mukaan vähenevät senkin jälkeen kun maahanmuuttajaoppilaat ovat poistuneet kaupungista. Perusopetuksen oppilaskohtaiset kustannukset ovat hieman laskeneet edellisestä vuodesta.

Lukion oppilasmäärään tuli yli kahdenkymmenen oppilaan lisäys edellisestä vuodesta. Sen seurauksena myös oppilaskohtaiset kulut hieman laskivat.

Tarkastuslautakunnan arvion mukaan koulu- ja muu sivistystoimi on yleisesti ottaen hoidettu kaupungissa varsin hyvin.

2.1.4. Kulttuuri- ja hyvinvointipalvelut

Kulttuuri- ja hyvinvointilautakunnan määrärahat toteutuivat lähes talousarvion mukaisesti.

Lautakunnan alaiseen toimintaan sisältyvät kulttuuripalvelut, Autere-opisto, kirjastopalvelut, nuorisopalvelut ja kaupunkimarkkinointi.

Lautakunnan toiminnassa painottui vuonna 2018 erityisesti Euroopan kulttuuripääkaupunki –hakemushankkeeseen yhdessä Tampereen kaupungin kanssa. Taidekaupunkina muutenkin kaupunki on ollut aktiivinen kulttuurin ja taiteen edistämisessä monien eri hankkeiden ja tapahtumien avulla. Kulttuuri ja taide on vahvasti mukana myös kansalaisopiston ja kirjaston toiminnassa.

2.1.5. Tekniset palvelut

Teknisen toimen talous toteutui talousarvioin mukaisesti.

Teknisen toimen eri palveluissa useiden toiminnallisten tavoitteiden osalta jäätin tavoitteesta. Useiden toteutumattomien tavoitteiden osalta perusteluna esitettiin resurssipulaa. Tarkastuslautakunta toteaa näiltä osin, että toteutettavaksi tavoitellut asiat olivat ylimitoitettuja resursseihin nähden tai sitten niiden toteutuksessa olisi pitänyt olla tehokkaampi.

Teknisen toimen hallinnossa on toteutettu ruokapalvelujen yhtiöittäminen vuoden 2019 alusta.

Teknisen toimen tilapalveluiden osalta saavutettiin toiminnalliset tavoitteet, mutta taloudellisten tavoitteiden osalta nettotulot alittuivat lähes 300 000 eurolla.

Tarkastuslautakunta esittää, että liikuntapalvelujen osalta selvitetään tarkoituksenmukaisin organisoitumisvaihtoehto mahdollisimman pian.

2.1.6. Investoinnit

Vuoden 2018 investoinnit kohdistuivat pääosin kunnallisteknisiin kohteisiin. Talousarviossa investointeihin oli varattu määrärahoja yhteensä 3 milj. euroa ja toteutuma oli 1,9 milj. euroa. Suuri osa investointeja on siirtynyt seuraavalle vuodelle ja sen vuoksi tarkastuslautakunta edellyttää toteutuksen tarkempaa valvontaa ja aikataulutusta sekä pidemmän tähtäyksen korjaus- ja kunnossapitoinvestointien suunnittelua.

2.2. Taloudelliset tavoitteet

Taloudellisia tavoitteita ovat meno- ja tulomäärärahat. Valtuustoon nähden sitova määrärahaso on tulosaluetaso. Määrärahojen sitovuudessa noudatetaan bruttoperiaatetta.

Kuntalain mukaan tilinpäätökseen sisältyvässä toimintakertomuksessa on esitettävä selvitys valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta.

Toimintavuoden tilinpäätös on 1,15 milj. euroa alijäämäinen, kun se edellisenä vuonna oli ylijäämäinen 3,01 milj. euroa. Vuoden 2018 talousarviossa oli muutosten jälkeen ennakoitu alijäämäksi 208 758 euroa. Aito toiminnallinen talous olisi toteutunut paljon huonommin ellei alijäämää olisi pienentänyt budjetoimaton myyntivoitto Mäntänvuoren Terveys Oy:n osakkeiden myynnistä, joka oli 2,95 milj. euroa. Alijäämä olisi ollut ilman myyntivoittoa 4,1 milj. euroa.

Toimintakate oli - 63,5 milj. euroa (- 61,8).

Verotulot olivat 39,3 (40,6) milj. Toimintavuoden valtionosuudet olivat 25,4 milj. euroa. Edellisenä vuonna valtionosuuksia oli 26,7 milj. euroa.

Suunnitelman mukaiset poistot olivat 2,85 milj. euroa, kun ne edellisenä vuonna olivat 3,2 milj. euroa. Vuoden 2017 poistoihin sisältyi kertaluontoisia arvonalennuksia 0,46 milj. euroa.

Vuosikate oli positiivinen 1,7 milj. euroa (6,2).

Tase osoittaa kertynyttä ylijäämää 2,79 milj. euroa.

Lainakanta oli 41,3 milj. euroa ja vuotta aiemmin lähes sama 42,4 milj. euroa. Lainamäärä asukasta kohti oli 4 140 euroa ja edellisenä vuonna 4 104 euroa.

Kaupungin omavaraisuusaste oli 43,6 %, kun se edellisenä vuonna oli 45,4 %.

2.3. Kaupungin talouden tasapainotuksen toteutuminen tilikaudella 2018 sekä voimassa olevan taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman riittävyys

Vaikka vuodelta 2018 tuli alijäämää 1,15 milj. euroa on taseen mukaan kaupungin talous vielä tasapainossa. On kuitenkin huomioitava, että ilman kertaluontoista myyntivoittoa kaupungin kokonaistalous olisi kääntynyt jo alijäämäiseksi. Pitää muistaa myös, että vuosien 2014 ja 2013 tulokset sisälsivät huomattavat kertaluontoiset tuloerät, kun kaupunkikonsernin sisäisten myyntivoittojen yhteismäärä oli noina kahtena vuotena yhteensä 5,2 miljoonaa euroa. Nämä tuloerät eivät ole todellista ulkoista tuloa vaan sisäistä kirjanpidollista järjestelyä. Näin aito toiminnallinen talous ei pitkällä aikavälillä ole ollut tasapainossa. Tarkastuslautakunta edellyttää talouden tasapainottamisohjelman tiukkaa seurantaa ja toteuttamista seuraavassa talousarviossa. Tähän liittyen mm. rakennusten ja kiinteistöjen myynti- ja purkulista on hyväksyttävä ja toteutettava.

3. Kuntakonserniin kuuluvat yhteisöt

Kuntakonserniin kuuluvat tytäryhtiöinä 11 osakeyhtiötä ja muuta yhteisöä, 3 kuntayhtymää sekä 6 osakkuusyhteisöä.

Konsernituloslaskelman mukainen tilikauden alijäämä oli - 2,0 milj. euroa (3,5). Konsernin lainakanta asukasta kohden oli 6 377 euroa (6 103).

Vuodesta 2015 lukien kuntien talouden tasapainotilannetta on arvioitu konsernitilinpäätöksen valossa. Konsernitaseessa on kertynyttä ylijäämää 4,1 milj. euroa.

Tarkastuslautakunta edellyttää omistajaohjaukselta selkeitä taloudellisia ja toiminnallisia tavoitteita konserniyhtiöille.

4. Yhteenveto

Tarkastuslautakunta toteaa, että valtuuston hyväksymät kaupungin talousarviossa yksilöidyt toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ovat kaupunginhallituksen laatimassa toimintakertomuksessa sekä edellä mainituin tavoin pääosin saavutettu vuonna 2018. Tilinpäätös antaa riittävässä määrin oikean kuvan kaupungin taloudesta ja toiminnasta sekä niiden kehityksestä niin, että tilinpäätös voidaan hyväksyä. Tilinpäätöstä on hallituksen käsittelyn jälkeen eräiltä osin täydennetty ja korjattu tilintarkastuksessa esille tuotujen puutteiden osalta.

Mänttä-Vilppulassa 16. päivänä toukokuuta 2019

Tarkastuslautakunta

Pertti Timonen
puheenjohtaja

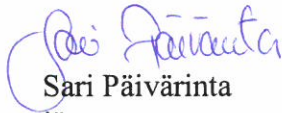
Tauno Mäkelä
varapuheenjohtaja

Riina Korhonen
jäsen

Kyllikki Lahtinen
jäsen

Sari Päivärinta
jäsen